

Notitie Beleid Brandveilig leven Kennemerland

Aanleiding

De brandweer Kennemerland wil graag intensiever aan de slag gaan met het thema Brandveilig leven, omdat dit een effectieve manier is om de brandveiligheid te verhogen doordat bij bewoners, hulpverleners en gebouweigenaren veiligheidsbewustzijn en mogelijke handelingsperspectieven bij daadwerkelijke brand toenemen. In het reorganisatieplan van de brandweer van juli 2013 (Organisatie Brandweer Kennemerland 2015; uitwerkingsplan) is hiervoor zowel formatief als financieel ruimte gemaakt. Het gaat hierbij om 3 fte vaste formatie (adviseur Brandveilig Leven en twee voorlichters) en financiële ruimte voor de inzet van 'burger' ambassadeurs brandveilig leven. In 2014 heeft de feitelijke reorganisatie plaats gevonden en wordt de organisatie versterkt met nieuwe (parttime) medewerkers die vanaf 2015 uitvoering zullen gaan geven aan 'Brandveilig Leven'. Middels deze notitie worden de beleidslijnen vastgelegd voor de verdere verwezenlijking van 'Brandveilig Leven' in Kennemerland. Na het bestuurlijk vaststellen van deze beleidslijnen kan de organisatie inhoudelijk verder aan de slag.

Inleiding

'Brandveilig Leven' is een verzamelnaam voor een veelheid aan activiteiten en projecten die alle tot doel hebben om de brandveiligheid te vergroten door middel van het vergroten van bewustwording en het bieden van een handelingsperspectief. Een belangrijke doelgroep hierbij zijn burgers maar ook bedrijven en instellingen. Er is al veel ervaring opgedaan in den lande met deze aanpak, en ook al binnen Kennemerland (Haarlemmermeer). Een aantal concrete voorbeelden van projecten is opgenomen in bijlage 1.

In deze notitie wordt ingegaan op de wijze waarop 'Brandveilig Leven' in Kennemerland wordt vormgegeven. Het doel, de te benoemen thema's, de werkwijze en ook de verdeling van capaciteit komen daarbij aan de orde.

Doel

Brandweer Kennemerland volgt voor 'Brandveilig Leven' de algemene landelijke doelstelling:

Het vergroten van de brandveiligheid door het initiëren van bewustwording en het bieden van handelingsperspectief waardoor gedragsverandering optreedt en de zelfredzaamheid wordt vergroot.

Om meer richting te geven aan de concrete invulling in Kennemerland gelden daarbij een aantal uitgangspunten / randvoorwaarden:

- De beschikbare capaciteit voor 'Brandveilig Leven' is beperkt en daarom wordt ingezet op die thema's en doelgroepen waarbij het verwachte rendement van de inspanningen het grootst is;

- De rol van de gemeente binnen projecten 'Brandveilig Leven' is cruciaal. Zij kennen als geen ander de specifieke omstandigheden en bredere context bij doelgroepen, wijken, bedrijven en instanties. Daarnaast beschikken ze over essentiële informatie om projecten vorm te geven en kennen de juiste kanalen om 'binnen te komen'. De gemeente is derhalve, van begin tot eind, betrokken bij projecten 'Brandveilig Leven' en participeert hierin. (De mate van participatie wordt bepaald door de inhoud van een project).
- Afhankelijk van de inhoud van een project is het soms mogelijk om naast de brandveiligheidsdoelstelling nog een secundaire doelstelling aan een project te verbinden die op een geheel ander vlak kan liggen, bijvoorbeeld op het gebied van de sociale veiligheid. Daar waar mogelijk en zinnig zal deze verbreding gezocht worden door andere partijen te betrekken.
- Brandveilig leven is ook een belangrijk thema in het sociale domein. Daarin speelt de ontwikkeling dat het aantal ouderen en andere kwetsbare groepen die zelfstandig thuis wonen groeit. Voor het project Brandveilig Leven zal daarom door de gemeenten ook aandacht worden gevraagd bij de portefeuillehouders in dit sociale domein.

Thema's

Brandveilig leven richt zich in Kennemerland op de thema's Wonen, Zorg en Onderwijs. Met de keuze voor deze thema's kunnen een groot aantal burgers worden bereikt, waardoor zowel kwantitatief als kwalitatief een zo groot mogelijke verhoging van de brandveiligheid kan worden bereikt.

Wonen

Jaarlijks worden in Nederland gemiddeld 7.000 woningbranden geteld. Twee op de drie woningbranden kunnen worden herleid naar menselijk handelen. Om het aantal woningbranden te verminderen en het aantal gewonden door brand te laten dalen is preventieve voorlichting gericht op kennis, attitude en menselijk handelen richtinggevend en bepalend. Ook blijven ouderen (65 plussers) en minderzelfredzamen langer in hun eigen huis wonen en zijn daar vaak minder beschermd tegen brand dan in bijvoorbeeld een verzorgingshuis. De eerste stap is dat bewoners zich bewust worden van de gevaren en leren om brandgevaarlijke situaties te voorkomen.

Zorg

In zorginstellingen is veiligheid mede door de verminderd zelfredzaamheid van bewoners een belangrijk issue. Er is nog veel winst te behalen in het verhogen van het veiligheidsniveau door de verschillende brandveiligheidsvoorzieningen met elkaar te koppelen. Door regelgeving zijn de gebouwen wat betreft brandveiligheid vaak wel afgedekt maar kan het veiligheidsniveau verder verbeterd worden door hieraan ook de organisatorische aspecten (ontruimingsplan, bedrijfshulpverleningsorganisatie) te koppelen. Zorginstellingen richten zich met hun brandveiligheidsbeleid op het voldoen aan wet- en regelgeving. Zorginstellingen moeten echter meer doen dan voldoen aan wetten en regels. Zij moeten samenhang realiseren tussen de zelfredzaamheid van patiënten en veiligheidsmaatregelen. Brandveiligheid vraagt om maatwerk: per patiënt, per afdeling, per gebouw. Het besef moet groeien dat organisatorische maatregelen (zoals

bedrijfshulpverlening) kwetsbaar zijn (Brand in Rivierduinen: veronderstelde veiligheid, rapportage van de Onderzoeksraad voor Veiligheid naar aanleiding van de brand in Rivierduinen, Oegstgeest).

Onderwijs

Op jonge leeftijd kan gewenst gedrag aangeleerd worden wat uitmondt in gewoontegedrag. Wanneer er structureel aandacht wordt gegeven aan brandveiligheid in het onderwijs, is na een aantal jaren een groot deel van je bevolking geïnformeerd. Bovendien kunnen via de kinderen ook de ouders bereikt en geïnformeerd worden.

'Brandveilig leven' richt zich niet op het verhogen van het brandveiligheidsbewustzijn bij bedrijven. In het huidige systeem voor brandveiligheidscontroles worden alle gebouwen die een gebruiksvergunning of gebruiksmelding nodig hebben periodiek gecontroleerd. Momenteel wordt binnen de brandweer wel gewerkt aan een voorstel waarbij door het aanpassen van de huidige controlesystematiek de verantwoordelijkheid en kennis over brandveiligheid van de beheerders op het gebied van brandveiligheid wordt bevorderd.

Werkwijze

Brandveilig leven zal zich in Kennemerland richten op de thema's Wonen, Zorg en Onderwijs. Bij de uitvoer wordt zo veel mogelijk gebruik gemaakt van landelijk ontwikkelde kennis en materialen.

Brandveiligheidseducatie via het reguliere onderwijs

Het thema onderwijs wordt regionaal opgepakt door alle 207 basisscholen in Kennemerland te benaderen. Op basisscholen kan via een structureel (meerjarig programma) voorlichting over brandveiligheid worden gegeven. Een besluit hiertoe wordt genomen door de onderwijsinstelling.

Binnen de thema's Wonen en Zorg zullen de projecten in samenspraak met en per gemeente worden vastgesteld. Hierbij zijn verschillende opties mogelijk zoals het opstellen van een brandrisicoprofiel, het geven van voorlichting na brandbestrijding en hulpverlening, het plaatsen van rookmelders, ontruimingsoefeningen. De opties zullen in samenspraak met gemeenten worden uitgewerkt.

Uitvoer van de activiteiten Brandveilig Leven vindt plaats door het Team Brandveilig leven. Dit team bestaat uit een adviseur Brandveilig Leven en twee voorlichters. Daarnaast worden afhankelijk van het soort project vrijwilligers ingezet als ambassadeur/voorlichter om zo het concept van burgerhulpverlener en zelfredzaamheid een impuls te geven. Hiervoor zal de brandweer 25 'burger' ambassadeurs werven zowel binnen als buiten de eigen organisatie.

Capaciteit

De personele inzet van het team Brandveilig leven is structureel gedekt in de begroting. Ook kunnen voor een aantal projecten de repressieve dienst en/of controleurs en adviseurs ingezet worden vanuit hun reguliere functie. De personele inzet van de gemeenten is afhankelijk van de gekozen projecten. Naast de personele inzet zullen afhankelijk van de gekozen projecten aanvullende kosten gemaakt worden. Voor deze aanvullende kosten zullen afspraken gemaakt moeten worden tussen gemeente en brandweer. Kosten voor materiaal zoals bijvoorbeeld het verstrekken van rookmelders zijn voor de gemeenten.

In de begroting van de VRK is een bedrag van €100.000 opgenomen voor het inzetten van 'burger' ambassadeurs (vrijwilligers). Dit bedrag kent zijn oorsprong in de post middelen ontwikkeling vakgebied, en is voor een groot deel structureel.

Omdat het van te voren moeilijk in te schatten is welke inzet er binnen een project geleverd gaat worden zal van ieder afzonderlijk project achteraf een projectverantwoording worden gegeven. In de opbouwfase zal de projectplanning en -verantwoording verder uitgewerkt worden. Bestuurlijke informatie hierover is terug te vinden in de beraps en het jaarverslag. Een aandachtspunt is een evenredige verdeling van de inzet voor de gemeenten.

Jaarlijks zal worden geïnventariseerd welke gemeenten deel willen nemen met welke projecten. Per jaar wordt vervolgens een prioritering in projecten bepaald aan de hand van een aantal criteria. Mogelijke criteria hiervoor zijn: voldoen aan wettelijke voorschriften, mate van zelfredzaamheid bewoners (bedlegerig, psychiatrisch), aanrijdtijden, risicowoningen. De brandweer waakt voor een goede verdeling van de inzet over de gemeenten die met projecten aan de slag willen.

Uitgangspunt voor inzet op brandveilig leven bij zorginstellingen en scholen is dat gemeenten zorg dragen dat de handhaving op orde is bij de betreffende instelling of school.

Te besluiten:

Aan de bestuurscommissie Openbare Veiligheid voor te stellen

- In te stemmen met de uitgangspunten en voorgestelde werkwijze
- In overleg te treden met de regiogemeenten over de uitvoering van projecten vanaf oktober 2014

Bijlage 1 Voorbeelden Brandveilig leven Brandweer Kennemerland

Bijlage 1 Brandveilig leven Brandweer Kennemerland

'Brandveilig Leven' is een verzamelnaam voor een veelheid aan activiteiten en projecten die allen tot doel hebben om de brandveiligheid te vergroten door middel van het vergroten van bewustwording en het bieden van een handelingsperspectief. Hiermee worden gedragsverandering en zelfredzaamheid bevorderd. Met Brandveilig Leven kiest de afdeling Proactie & Preventie er bewust voor om de veiligheid aan de voorkant beter te borgen.

Voorbeelden in Kennemerland – Haarlemmermeer

Project Brand Veilig Leven I

De gemeente Haarlemmermeer voelde in 2011 de verantwoording om in de zuidelijke kernen extra op preventie in te zetten. Aangetoond was dat de brandweer hier niet altijd binnen de wettelijke gestelde norm aanwezig kon zijn. Inspecteurs van de brandweer brachten huis-aan-huis bezoeken aan alle woningen in de zuidelijke kernen. Het resultaat: in totaal hebben de brandweerinspecteurs 633 woningen bezocht waarbij naast het geven van informatie 960 rookmelders zijn geplaatst in 482 woningen.

Project Brandveilig Leven II

Het project Brandveilig Leven heeft zich in 2013 gericht op particuliere risicowoningen verspreid over Haarlemmermeer. Particuliere risicowoningen zijn woningen die na de brand aan de Koning Willem I Laan in Hoofddorp in 2008 door de gemeente zijn geïdentificeerd als woningen waarbij brand mogelijk via de dakconstructie naar naastgelegen woningen kon overslaan.

Tijdens de inspectie kreeg de bewoner/eigenaar advies over hoe hij of zij de woning brandveiliger kon maken. Resultaat: in totaal hebben de brandweerinspecteurs 801 woningen bezocht waarbij naast het geven van informatie 1061 rookmelders geplaatst zijn in 569 woningen.

Project Brandveilig leven III

Vanaf het 4^e kwartaal 2013 is het project "Ontruimingsoefeningen bij instellingen voor niet-zelfredzamen" gestart. De brandweer biedt o.a. zorginstellingen, kinderdagverblijven en peuterspeelzalen in de gemeente Haarlemmermeer de mogelijkheid om het ontruimingsplan gezamenlijk te laten oefenen tussen de BHV-organisatie en de brandweer.

Project Brandveilig Leven IV

Begin 2014 is Brandweer Kennemerland gestart met huisbezoeken aan bewoners in de gemeente Haarlemmermeer die mobiel beperkt zijn en beschikken over een toegekende WMO-voorziening. (Wet Maatschappelijke Ondersteuning). Mensen die slecht ter been zijn of afhankelijk van hulpmiddelen, kunnen minder goed een brandende woning verlaten. Tijdens het bezoek worden de bewoners bewust gemaakt van de gevaren van brand. De brandweerinspecteur hangt, waar nodig, gratis rookmelders op. In totaal zullen er 1265 woningen worden aangeschreven.

Voorbeelden andere veiligheidsregio's

Project "Geen nood bij brand" veiligheid in de zorg (Gelderland)

Geen nood bij brand! is een uniek samenwerkingsproject tussen brandweerkorpsen en zorginstellingen om de brandveiligheid structureel te verbeteren.

Veiligheidsexpeditie.

De Veiligheidsexpeditie is een door de brandweer opgestelde handreiking, die van pas komt bij de rondgang door een (zorg)instelling. Aan de hand van een expeditie lijst bekijken brandweermensen, medewerkers van de zorginstelling en bewoners van de instelling waar het veilig is en wat veiliger kan. Van de Veiligheidsexpeditie wordt een helder en overzichtelijk verslag gemaakt, compleet met foto's van goede en 'foute' situaties. Het verslag maakt onverkort duidelijk hoe de veiligheid kan worden verbeterd. In de rapportage worden oplossingen geboden voor bestaande knelpunten en worden de kosten benoemd. Daarbij levert het verslag weer input voor training van BHV-ers door een e-learning programma.

"Een schat(kist) aan kennis" (Flevoland en Gooi en Vechtstreek)

Onderzoek naar de risicodoelgroepen bij brand in de regio's Flevoland en Gooi en Vechtstreek, heeft uitgewezen dat jonge gezinnen een verhoogd risico lopen om betrokken te raken bij brand in de woonomgeving. Met die wetenschap hebben die regio's zich hier verder in verdiept, en ontdekt dat voorlichting geven het meest effectief is bij zeven- en achtjarigen, kinderen uit de groepen 4 van de basisschool.

Een pilot met daaraan gekoppeld een uitgebreid meettraject, wees uit dat het kennisniveau bij de leerlingen toeneemt, dat de informatie blijft hangen en dat ze er thuis over praten met hun ouders en broertjes en zusjes. Dat laatste maakt dat er sprake is van een soort 'dubbele winst'. De voorlichting heeft met het project de Brandweer Schatkist concreet vorm gekregen. De Brandweer Schatkist is een echt bestaande 'schatkist', vol met foto's, rookmelder, telefoon (om te leren wat je moet vertellen als je 112 belt), vluchtplan, brandblusser, blindmasker, brandweerauto en het Billy Brandkraan brandveilig doeboek, dat de kinderen na de voorlichting mee naar huis krijgen. Materialen die aansluiten bij het verhaal dat door de voorlichter wordt verteld.

"Kazerne als spil in de wijk "Brandweer Amsterdam-Amstelland

De kazernes worden- in het kader van de regionalisering -gevormd naar het model Resultaat verantwoordelijke Eenheid. Hiervoor zijn ook prestatie-indicatoren voor brandveilig leven opgesteld. Zoals: risicoprofielen, doelgroepgerichte voorlichting, bijdragen aan preventieweken, brandveilig leven (woningen / gebouwen), enzovoorts. Enkele kazernes werken hier al aan op basis van (gemeentelijke) jaarplannen (zoals jaarkalenders, wijkactiviteiten, preventieweken) of werken met andere organisaties zoals woningcorporaties of de Voedselbank.

Team brandonderzoek

Brandweer Amsterdam-Amstelland heeft, in navolging van landelijke initiatieven, eveneens een brandonderzoeksteam (pilot) opgezet die een belangrijke rol krijgt toebedeeld bij de verdere ontwikkeling van adequate voorlichtingen opleidingsinstrumenten.

'Hoe effectief is het inzetten van voorlichting na een woningbrand?

Brandweer Amsterdam-Amstelland gaat samen met Consument en Veiligheid en de Brandwondenstichting onderzoek doen naar de effectiviteit van voorlichting ná een woningbrand. Aangenomen wordt dat burgers die in de buurt wonen van een woning waar brand is geweest, ontvankelijker zijn voorlichting. Een verhoogd veiligheidsbewustzijn zou het resultaat van de voorlichting moeten zijn. Een volgende stap is dat bewoners actie ondernemen om de brandveiligheid in huis te vergroten. Het onderzoek wordt vooralsnog uitgevoerd in het verzorgingsgebied van een van onze kazernes. Er wordt gekeken naar effectiviteit van de voorlichting.

Voorbeelden buitenlandse projecten

(UK) Blue Watch

Doel(en) van de actie: Alle gebouwen veiliger maken, met name woningen, die inkomsten genereren - huurwoningen woonruimte, huizen waar kinderen worden opgevangen etc.

Blue Watch is een huisveiligheidsplan. Het is bedoeld om verhuurders, huurders en huiseigenaren te helpen om hun panden beter tegen de risico's van brand en koolmonoxide te beschermen. Het symbool Blue Watch is het teken van een veiliger pand - het zegt dat veiligheidsmaatregelen zijn genomen en dat deze werken binnen het pand.

Blue Watch is opgezet door de Chief Fire Officers Association (CFOA), via CFOA Blue Watch Ltd en wordt ondersteund door de Britse brandweer-en reddingsdiensten (FRS).

Toelichting :

<http://www.youtube.com/watch?v=XbE9KL3kdRw>

(VS) vluchtplan thuis.

Doel(en) van de actie: Mensen thuis helpen een vluchtplan te maken en te oefenen.

NFPA's tool kit omvat alles wat je nodig hebt om bewoners te helpen een vluchtplan te maken en oefenen, zoals:

- vluchtplan checklist
- veiligheidstips vluchtplan
- plan en oefen folder
- bespreekpunten vluchtplan

Website:

<http://www.nfpa.org/safety-information/for-public-educators/community-tool-kits/keeping-your-community-safe-with-home-fire-escape-planning>

(BE) Antwerpse zorgverleners op brandpreventieles

Doel(en) van de actie: Ouderen bereiken om bij hen brand te voorkomen.

In Antwerpen is een project opgezet met Familiehulp (Belgische thuiszorg). Zij hebben aan deze organisatie, die voeling, contact én een vertrouwensband heeft met de doelgroep, kennis overgedragen over brandveiligheid. Zorgverleners volgden een korte opleiding op de kazerne. Hun enthousiasme resulteerde in een lespakket voor alle 12.000 zorgmedewerkers van Familiehulp in heel Vlaanderen.

Website: <http://www.familiehulp.be/home/>